

Alibi

D Ž O Z E F
K E N O N

Prevela
Žermen Filipović

Laguna

Naslov originala

Joseph Kanon
ALIBI

Copyright © 2005 by Joseph Kanon

Translation Copyright © 2009 za srpsko izdanje, LAGUNA

Dejvidu i Lizbet Straus

PRVO POGLAVLJE

Moja je majka posle rata iznajmila kuću u Veneciji. Najpre je otišla u Pariz nadajući se da će nastaviti svoj stari život, ali Pariz je postao turoban, gundao zbog oskudice, a čak su i njeni prijatelji bili iscrpljeni i neuhvatljivi. Grad je još bio u ratu, ovog puta sâm sa sobom, a sve zbog čega se vratila – veliki stan u Rue di Bak, kafei, pijaca na Raspaju, uspomene nakon pet godina sve uglačane do visokog sjaja – sada je delovalo bedno i neprijatno, sumorno pod stalnim plaštom sivog oblaka.

Posle dve nedelje pobešla je na jug. Makar će Venecija izgledati isto, a i podsećala ju je na mog oca i prve godine kad su u dokolici provodili popodneva na Lidu i plesali do kasno u noć. Na svim fotografijama su bili preplanuli, sedeli na stolicama za plažu ispred prugastih kabina za presvlačenje, izmotavali se s prijateljima, svi u kaftanima ili kabastim jednodelnim vunanim kostimima za kupanje. Kol Porter je bio tamo, pisao svoje šaljive pesmice, a pošto je moja majka poznavala Lindu, mnoge su večeri proveli uz piće i klavir, tog leta kad su se venčali. Kad je njen voz iz Pariza napokon prešao preko Lagune, sunce se toliko jarko presijavalo na vodi da joj se na nekoliko zaslepljujućih minuta učinilo kao da je opet ono prvo leto. Berti, još jedan lik sa fotografija snimljenih na Lidu, sačekao ju je na stanici motornim čamcem, i dok su se njihali niz

Veliki kanal, sunce blistalo, palate delovale veličanstveno kao i uvek, a čitav neverovatni grad izgledao sasvim isto posle svih ovih godina, pomislila je da bi opet mogla biti srećna.

Nedelju dana docnije iznajmila je, uz pomoć Bertija koji je pregovarao na italijanskom, tri sprata jedne kuće na kraju Dorsodura, što je nekad pripadala porodici Ventimilja i još uvek se zvala Ka' Venti. Sadašnja vlasnica, koju će kasnije, bez ikakvog utemeljenja, spominjati kao markizu, uzela je odeću, nekoliko porodičnih fotografija u srebrnim ramovima i ček moje majke, i preselila se na poslednji sprat u negdašnje odaje za poslugu. Ostatak kuće bio je oskudno namešten, kao da je markiza prodavala komad po komad, ali *piano nobile*, prvi sprat, sav u damastu i razgranatim svećnjacima, bio je sasvim očuvan, a Berti je zajmio i najmio nešto savremenog nameštaja iz svoje palate na Velikom kanalu da bi se popunila dnevna soba u zadnjem delu. Izuzetno svojstvo kuće predstavljala je svetlost koja je nadirala s prozora što su gledali preko Catera na Đudeku. Uz kuću su išle i služavke, premda se činilo da u njoj ne žive, čamac usidren u kanalu, i trpezarija s oslikanom tavanicom, za koju je Berti kazao da pripada Tjepolovoj školi, ali da je nije radio sâm Tjepolo. Stranci koji su živeli u Veneciji polako su se vraćali, otvarali zabravljene kuće i pripremali zabave. Kafu i šećer je bilo teško nabaviti, ali je vino bilo jeftino a dnevni ulov je i dalje blistao i praćakao se na tezgama ribarnica. Otvoren je *La Feniče*. Mimi Mortimer je stigla iz Njujorka i obećavala da će prirediti bal. Što je najvažnije, grad je i dalje bio lep, na svakom uglu poneka slika, a voda nežni pastel u predvečerje pre no što se svetiljke upale. Tada je *Kod Florijana* počinjala muzika, čamci su se blago ljuljuškali na obodu malog trga, i sve je delovalo bezvremeno, divno, kao da rata nikad i nije bilo.

Sve ovo sam saznao mnogo nedelja kasnije u telefonskom pozivu koji je nekako uspela da obavi pošto se „obratila nekome na visokom položaju“. U to vreme su telefonske linije bile rezervisane za vojsku, pa sam zamišljao da je neki general, prijatelj nečijeg prijatelja, ljupko zamoljen ili zastrašen da ukine zabranu-dve. Bilo kako bilo, poziv je izazvao poprilično čuđenje u staroj zgradi *I.G. Farbena* u blizini Frankfurta gde sam obavljao kancelarijske poslo-

ve za USFET* dok sam čekao da dobijem dokumenta o prestanku službe. U Nemačkoj sam boravio od početka godine, najpre sa G-2, a zatim sam se priključio jednom od timova za denacifikaciju koji su radili na razdvajanju istinskih zlikovaca od pukih popustljivaca. Frankfurt je i dalje bio u metežu, ulice jedva prohodne, prepune raseljenih lica i dece s upalim očima i masnicama od edema. Telefonski poziv, sa šuštanjem i prekidima, činio se kao da dolazi s drugog sveta, daleko od ruševina i očaja pod mojim prozorom, toliko da su same novosti izgledale nebitno. Markiza je tiha i mirna; jedva se i primeti da je tu („dušo, čak se ne čuje ni *voda iz toaleta*“). Moja soba ima divan pogled. Njene slike još nisu stigle iz Njujorka, ali Berti, koji je pravo blago i govori njihov jezik, proverava šta je s njima. Bio je to poziv koji je započeo onim što je moj otac nazivao njenim *medias res* – poniranje usred onoga o čemu je razmišljala praćeno ljutnjom ukoliko ne razumete o čemu govori. Najzad sam shvatio da se preselila u Veneciju s namerom da tu i ostane, što je značilo da će i moj dom biti tamo. A nazvala me je, zapravo, da mi kaže kako me očekuje za Božić.

„Još uvek sam u vojsci.“

„Pa, oni izdaju propusnice, zar ne? Hoću da kažem, nije kao da i dalje traje rat. I sigurna sam da bi ti odmor dobro došao. Gledala sam filmske novosti – to tamo strašno izgleda.“

„Da.“ Logori puni leševa koje odvoze taljigama do masovnih grobnica. Podivljala deca jedu iz korpi za otpatke pri američkim vojnim prodavnicama. Žene jedna drugoj dodaju ciglu po ciglu, raščišćavaju ruševine. To niko nije očekivao kad se nadiralo preko Rajne. Američki vojnici su bili bogati i s jednom paklicom laki strajka. Ono što se dešava posle.

„Pa, dobro“, reče. „Zar ne bi bilo divno? Da zajedno proslavimo Božić? Već godinama nismo.“

„U fašističkoj zemlji“, reko, pola u šali.

„To uopšte nije isto. Oni nisu bili *nacisti*. Uostalom, to je sve završeno. Ovde je divno, baš kao i pre. Jedva čekam da vidiš kuću. Možda će padati sneg. Kažu da je po snegu čarobno.“

* USFET – *U.S. Forces, European Theater* – Američke snage, evropsko ratište. (Prim. prev.)

Tipično, prekinula je vezu ne rekavši mi adresu, pa sam kasnije pisao Bertiju da ću Božić provesti u bolnici. Nakon što sam preživio pravu borbu i teške prve dane okupacije, razboleo sam se, na svoju sramotu, zahvaljujući zarđalom ekseru na koji sam stao u jednom nemarnom koraku kroz krhotine na frankfurtskoj ulici, što je iziskivalo da primim antitetanus i praznik provedem sa ljudima amputiranih udova i mladićima s nervoznim tikovima. Kad sam najzad stigao u Veneciju, bio je februar, okončao sam vojnu službu, a grad se šćućurio pod vlagom, izmaglicom i hladnoćom.

Na prvom spratu, ma koliko veličanstvenom i svečanom, bilo je ledeno; teške draperije jesu zadržavale svetlost ali ne i promaju. U dnevnoj sobi, gde su uključene Bertijeve grejalice, bilo je ugodno, ali je u trpezariji, s visokom tavanicom u Tjepolovom stilu, bilo toliko studeno i neprijatno da je majka počela obedovati u kuhinji ili s poslužavnika sedeći ispred električnog kamina. Iznad nas se nije čuo nijedan šum iz markizinih odaja, pa smo poslali služavku da proveri šta se događa, kao da je markiza jedna od onih ptičica što zimu mirno provode na ogolejoj grani, a onda se odjednom samo preture i padnu. Sve bi promenilo sunce koje bi se s Jadrana promolilo i obasjalo krovove od crepova i patose obložene parketom što se često događalo čak i u februaru, ali nebo je te zime bilo nemačko, oblačno i sivo. S večeri u blizini naše kuće nije bilo nikakvog svetla. Magla bi nadošla s mora, preplavila Kanal Đudeka, i ulične svetiljke, međusobno previše razmaknute, nisu davale dovoljno svetla, a kale* su se ponovo pretvarale u srednjovekovne mračne staze, osmišljene za ljude s bakljama.

Ništa od ovoga nisam primećivao – sve je toliko nalikovalo sivilu na koje sam bio naviknut da sam to prihvatao kao nešto prirodno, uobičajeno. Sumorna popodneva nisu se razlikovala od stanja u mojoj glavi, punoj tromih senki, poriva za povlačenjem. Da li se iko istinski vraća iz rata? Srećnici jednostavno idu dalje, do sledeće borbe, nesvesni da udišu drugačiji vazduh. Mi ostali moramo da se promaljamo postepeno, kao ronionci iz velikih dubina, kako

* Ital.: mala ulica. (Prim. prev.)

nas ne bi skolila ronilačka bolest. Oni mladići u bolnici, oni su se prebrzo vratili – lica su im se grčila, oči poskakivale na svaki šum, kao progonjene zveri. Ja sam spavao. Magla što je noću stizala iz Lagune ispunjavala je i moju glavu, uljuljkujuća utrnulost, i samo sam tražio da me pokriju ćebićima i ostave na miru. Ponekad je bilo snova – zapravo načina za povratak, podsećanja na košmarno vreme koje bi trebalo da je okončano – ali spavanje je uglavnom bilo samo magla, neprozirna i bezoblična.

„Baš kao Svan, *couché de bonne heure*“, * rekla bi moja majka, premda lenjo, ne istinski zabrinuta, jer se tada doktor Maljone već vratio u njen život, pa je večeri provodila u izlascima, ne znajući da sam, kad bi me ostavila s knjigom, ja već bio na pola stepeništa u svojim mislima, sklupčan s maglom.

Stoga sam se budio rano, pre svanuća. Nije to bila nesаница – spavao sam duboko, pokriven toplim prekrivačem – ali nekakva automatska svest da će se svetlost promeniti, onako kao što kažu da biljke podižu glavice u susret zori. S prozora moje spavaće sobe videli su se kanal i crkva Spasitelja, i gledao bih u mrak čekajući da nazrem obrise crkve, kao da je sâm Paladio ponovo skicira,** dok najzad sve ne bi dobilo jasnu sliku, i dalje mračnu, ali stvarnu. Tada bih obukao teški vuneni šinjel i bešumno napuštao kuću, tiši čak i od nečujne markize, i odlazio bih u šetnju.

Za Veneciju se često kaže da je san, ali u taj čas, kad napolju nema nikog, niti se čuje išta osim sopstvenih koraka, to je zaišta tako, više nije metafora – šta god da razdvaja stvarne kamene pločnike od zabitih putanja u umu tada nestaje. Jutarnja izmaglica i gotski oblici iz dečjih priča imaju neke veze s ovim, i šljapkanje zaljuljanih čamaca na vodi, što se otimaju stubovima za koje su privezani, ali uglavnom je to praznina. Trgovi i okolni prostor pusti su, svetla što obeležavaju bove u Laguni neuznemirena tragovima koje za sobom ostavljaju čamci, bučni dan, kad s Rimskog trga turisti nagrnu po kalama, tek je puki odjek. U taj čas svaka stvar izgleda kao u snu, kliziš nepovezано od jedne do druge, od zavravljenih

* Franc.: Leže rano. (Prim. prev.)

** *Andrea Palladio* (1518–1580) – čuveni italijanski arhitekta. (Prim. prev.)

baštenskih vrata do senovitog crkvenog stepeništa i izloga sa spuštenim kopcima, neopipljivih poput pramenja izmaglice.

Šetnja je uvek bila ista. Najpre duž Caterâ, pored opustelih vaporeto* stanica. Tik pre pristaništa skrenuo bih u kalu što vodi ka Svetom Sebastijanu, Veronezeovoj crkvi, i kafanici za pristanišne radnike što je uvek bila otvorena kad bih stigao, s izlozima zamagljenim od pare koja šišti iz aparatâ za kafu. Ostale mušterije, u plavim radničkim kombinezonima, kabastim od džempera obučenih ispod, klimnuli bi glavom sa svojih mesta za šankom, odmerili šinjel, a zatim više na mene ne bi obraćali pažnju, vraćali su se opet svojoj kafi i cigaretama, i razgovarali u pola glasa kao da neko na spratu još spava. Čak i u taj čas poneko bi ispijao rakiju. Kafa je bila pomešana s nečim – cikorijom? žirom? – ali ipak dovoljno jaka da me razbudi, i dok sam tu stajao pušeći prvu cigaretu, iznenada svestan svega – zamagljenih prozora, pene vrućeg mleka, poneke reči izgovorene dijalektom – činilo mi se da nisam uopšte ni spavao.

Napolju bi se pojavio još poneko – mladić u konobarskoj uniformi išao je ka nekom od hotela, starica u bundi vukla je psa da piški, sveštenik s rukama u rukavima, da bi mu i dalje bilo toplo, svi oni nesaničari i ranoranioci koje nikad nisam viđao dok i sâm nisam postao jedan od njih. Pretpostavljao sam da ću, ako odem na Rijalto, videti kako postavljaju ribarske tezge i istovaraju čamce, ranojutarnji radni svet, ali mi se više dopadao prazni grad-san. Od crkve svetog Sebastijana put me je vodio pravom linijom, tek neznatno zakrivljenom mostovima, ka Trgu svetog Varnave. Pijaca još nije otvorena, samo jedan muškarac žuri prema stanici za trajekt, možda se tek vraća kući iz noćnog izlaska. Zatim desno prema Akademiji, prateći prirodan sled ulica kako voda teče u kanalima, napokon zaobilazeći muzej, a onda kroz sporedne uličice ka crkvi Salute, opet ni žive duše na vidiku, mimo veličanstvene uskovitlane crkve i duž *fondamenta*** do samog špica. Ovde, šćuću-

* Ital.: mali parobrod. (Prim. prev.)

** Specifičan venecijanski izraz za spoljne delove temelja koji se pružaju duž kuća na kanalu čineći jedinstvenu celinu nalik popločanoj stazi za pešake. (Prim. prev.)

ren u šinjelu, naslonjen leđima na staru carinarnicu, satima sedim i gledam preko vode u svima poznat prizor – Raskinove talase mermera, pozlatu crkve svetog Marka obasjanu prvim jutarnjim zracima sunca, zasvođeni dok gde je sve više čamaca, sve prelepe građevine kako se uzdižu iz vode, iz svesti, poslednji san grada.

Najpre sam mislio da će majci dosaditi, kako joj na kraju dosadi sve izuzev prošlosti, ali doktor Maljone je bio neočekivana nepravilnost, deo budućnosti. Posle smrti moga oca nastupilo je razdoblje melodramske žalosti, a potom, pretpostavljao sam, niz prijateljstava. Ali ona su se odvijala, ukoliko su se odvijala, zaku-lisno. Bio sam u školi, zatim u vojsci, potom u inostranstvu, pa su moja saznanja počivala na pismima, a ona su bila prepuna drugih stvari – dobrovoljnog rada, otvaranja izložbi, njenog tronedelnog (neplaćenog) posla za galeriju *Umetnost ovog veka* i neminovne svađe koja je usledila s Pegi Gugenhajm. Zatim se majka vratila u Evropu, ne tražeći zapravo nikog, a onda se iznenada pojavio on. Ni lukav ni premlad niti na bilo koji način neprijatan – čak, zapravo, sličan mome ocu, sede kose proređene na slepoočnica-ma, tih, gotovo povučen. A ipak ga je ona uveseljavala, kao i mog oca, možda su obojica bili privučeni onom živošću koju ni jedan ni drugi nisu posedovali. Bilo kako bilo, bio je tu i s njim je bila veselija, zaljubljena u Veneciju, čak i nesvesna hladnoće u sobama. Stoga sam odložio povratak u Njujork, neodlučan, ne znajući kuda ide iko od nas.

„Znaš, on nije lovac na bogatstvo“, rekao je Berti. „Osim toga, ako ti je stalo do novca, zašto ne bi jurio neku mlađu bogatašicu? Mnogo je lepše. Ti znaš da ja obožavam Grejs, ali ona ume da bude vrlo naporna. Uostalom, imao je i duždeve u svojoj porodici.“

„To ništa ne znači.“

„Znači ako ih imaš. I on je pravi doktor, znaš, a ne počasni. Zapravo, on je moj lekar i kao što vidiš još sam tu.“

„Mislio sam da je za to zaslužno piće.“

Berti podiže čašu. „I ono, takođe. Hoću da kažem da on nije žigolo.“

„Dakle, ti si ih upoznao.“

„Ne, ne. Godinama se poznaju. Još iz starih dana. Kad smo svi bili – pa, mlađi nego što smo sad. Zabave, moj bože. Prepostavljam da i to ima udela. Podseća ih. Uostalom, treba da budeš zahvalan. Ne želiš valjda da ona sedi kod kuće, zar ne? Zamisli kako bi to izgledalo. To mi je najpre palo na pamet. Bila je sva uzbuđena preko telefona, pakovala je torbe, a ja sam pomislio – šta ću, zaboga, da radim s njom? I to zimi. Ljudi misle da će im se ovde zimi dopasti – dođu na karneval i misle, pa zar ovo ne bi bilo lepo? – ali nikad im se ne dopadne. Kad treći put dođu *Kod Harija*, vidiš im to na licu. Ubijaju se od dosade.“

„Ti se ne ubijaš od dosade.“

„Ovo je moj dom. Znam šta da očekujem. Suština je u tome da je Grejs bio potreban prijatelj i sada ga ima. Srećna je i ne gnjavi te. Treba da živiš svoj život – a ne da brineš o njoj. Usput budi rečeno, šta nameravaš da radiš?“

„Još ne znam.“

„Oh, vi mladi. Imate sve vreme ovog sveta.“

„Trenutno uživam u Veneciji, to je sve.“

„Uživaš li? Grejs kaže da spavaš po čitav dan.“

„Ne, šetam po čitav dan. To je jedini način da se vidi grad. Onda se umorim i noću spavam.“

„Hmm, kao da živiš na selu. Ustaješ i ležeš s kokoškama. Zar ti je toliko dosadno?“, reče, i dalje vedrim tonom, s tek neznatnim nagoveštajem brige.

„Zapravo i nije. Dopada mi se. Kao da sam na odmoru.“

„Od čega?“

Slegnuh ramenima. „Od vojske. Svega. Samo neko vreme.“

„Ali nemoj da preteraš. Nemoj da se na to navikneš.“

Pogledao sam ga, privučen ovom rečju, kao da odnekud zna za moja jutarnja sedenja pored Carine, sanjarenja, lepotu mesta nalik opijatu.

„Neću. Samo želim da se uverim da je njoj dobro. S duždom ili bez njega.“

„Adame, oni zajedno *večeraju*. Popiju piće. Časkaju. Niko nije objavio da će se venčati. Znaš šta ja mislim? Ovo mogu da kažem zato što te znam otkako si se rodio. I pre toga. Sećam se kad je

Grejs bila u drugom stanju, kad te je nosila.“ Podigao je čašu i upro prstom u mene. „Imaš previše slobodnog vremena. Praviš nevolje tamo gde ih nema – i to sebi, u stvari. Moj ti je savet – mada znam da me niko nikad ne poslušava – da se raduješ majčinoj sreći i gledaš svoja posla. Naravno, mora da je to.“

„Šta?“

„Nemaš dovoljno svog posla.“

Bacih pogled na mršavo, bezmalo vilenjačko lice, oči blistave i pune zanimanja iza polumesečastih naočara.

„Ne želim da me upoznaješ. Ni s kim. Nameštaj nekom drugom.“

„Ja ne nameštam ljude“, reče, gotovo frknuvši na ovaj izraz, ali se zabavljao. „Šta je to, vojnički izraz?“

„Istina je, nameštaš. Na svim onim prijatnim ručkovima sediš i posmatraš, kao kornjača.“

„Kornjača. Čuj ti njega.“ Posegnuo je za cigaretom iz kutije na stočiću za kafu, zamišljen.

„Ozbiljno ti kažem, Berti. Umem sam sebi da nađem prijatelje.“

„Ljudi to ne umeju, znaš. Zar nisi primetio?“

„Izgleda da tebi dobro ide.“

Pripalio je cigaretu i preko plamena pogleda nabravši čelo. „Ja ih unajmljujem. Oh, ne budi prost, ne mislim na to.“

Ipak sam se iscerio, pomislivši na niz asistenata istraživača, mladića za koje se znalo da su u kući premda se nisu mogli često videti, kao ni služavke u našoj kući.

„Čovek bi pomislio da ti je još uvek dvanaest godina. Deset.“

„Bezmalo“, rekoh, i dalje se smejujeći. „U svakom slučaju, premlad sam za tvoju crnu knjigu.“

„O, mora da neko postoji. Ljudi imaju sestre, zar ne?“

I rođake, kako se ispostavilo. U stvari, rođakinu prijateljicu; veza je bila toliko slaba da smo se, dok je objašnjena, već upoznali.

„On to uvek radi“, rekao sam kad je Berti prišao drugoj grupi. „Kaže da ljudi tako imaju o čemu da pričaju. Klauđija, je li tako?“

Klimnula je potvrdno, posmatrajući Bertija. Bila je to jedna od onih popodnevnih sedeljki s pićem, kad je prekasno za čaj ali još ima vremena da se vidi zalazak sunca nad Velikim kanalom.

Bertijeva palata nalazila se u blizini palate Močenigo, s iste strane gde i Sant Anđelo, tik pre no što Kanal napravi poslednji zavoj ka mostu kod Akademije, a u kasno zimsko popodne svetlost nad vodom prigušena je, skoro bledoružičasta. Ono malo preostalih sunčevih zraka kao da je ušlo u upaljene kamine praveći male krugove toplote na oba kraja prostorije. Gosti su bili uobičajeno Bertijevo društvo – bleđi kustosi iz Akademije, kojoj je bio „dodeljen“, iako ne i zvanično zaposlen, nekoliko privlačnih muškarača za koje sam procenio da su bivši asistenti istraživači, i suviše svečano odeveni stranci s pićem, i Venecijanci bogati ili dovoljno dokoni da u pet po podne ne budu na poslu. Već sam je ranije primetio dok je stajala sama pored prozora; izgledala je kao da joj tu nije mesto, kao da je zalutala, poput nekog ko je pozvan na piće a potom zaboravljen. Poigravala se s dugmetom na okovratniku, nesvesno odajući nemir, a tada je primetila da je gledam pa je prestala, spustivši ruku ali ne i pogled. Krenuo sam prema njoj da je spasem, ali se Berti odjednom pojavio odvođeci je ponovo u društvo; i dalje joj je bilo neprijatno ali je makar razgovarala s ljudima. Dok ju je doveo do mene, stidljivost je nestala, gledala je otvoreno i radoznalo.

„O čemu obično pričate?“, upitala je gotovo ravnim glasom koji kao da je u naporu da govori engleski spustila za oktavu niže.

„O svemu. Na primer, o tome gde ste naučili engleski.“

„U Londonu. Pre rata. Moj otac je želeo da naučim engleski. Ali, naravno, teško je to, ovih poslednjih nekoliko godina. Govoriti engleski.“

„Sasvim lepo govorite“, rekoh posmatrajući je sada pažljivije. Od svih osoba koje sam ovde upoznao ona je prva spomenula rat. Bila je mršava, tamne kovrdžave kose i dugog vrata koji je uspravno držala, držanje plesačice. Došla je poslovno odevena, u sivom kostimu s naramenicama i beloj bluzi. S obzirom na to da su ostale žene bile u koktel haljinama, ona bi trebalo da se ne ističe, onako bezbojna među svim tim perjem, ali joj je, umesto toga, kostim sa špicastim reverima davao nekakvu žestinu. Držala se otvoreno ali oprezno, puna odlučnosti, pa je sve u vezi s njom, a ne samo kostim, izgledalo lepo skrojeno.

„Ne, zapustila sam ga. Zapustila, tačno?“, odgovori, čekajući da potvrdim. „Trebalo da vežbam. Zato sam molila da se s vama upoznam.“

„Zaista? Mislio sam da je Berti...“

„Da, ja sam njega zamolila. Iznenadjeni ste?“

„Polaskan. Valjda. Zašto ja? Ovde gotovo svi govore engleski.“

Blago se nasmešila. „Možda sada nije baš laskavo.“ Pogledala je prema ostalima. „Ostali izgledaju...“

Okrenuh se prateći njen pogled – služavke su prolazile s poslužavnicima, svi su glasno pričali kroz pramenje dima, smejali se dok je iza njih kroz prozor bleđela dnevna svetlost.

„Površni“, rekoh.

Izgleda da se iznenadila a zatim se ugrizla za usnu i nasmešila. „Da, ali ja sam htela da kažem da su stari. A vi ste stajali pored vatre.“

„Dakle, tako sam izabran. A šta ako sam i ja površan?“

„Sinjor Hauard je rekao da ste bili u ratu. Dakle, to je drugačije. Bili ste u Nemačkoj? U borbama?“

„Na početku. Onda sam bio neka vrsta policajca. Lovio naciste, ratne zločince.“

Sada je netremice gledala, upijala reči, puna zanimanja. „Onda vi znate. Kako je bilo. Ne kao oni“, reče, glavom diskretno pokazavši na ostatak društva.

„Možda su oni srećnici. Kao Venecija.“

„Kao Venecija?“

„Ovde izađete iz voza i ne možete da poverujete da se išta dogodilo.“

„Možda kad stignete iz Nemačke. Ali čak i ovde, znate, ratno vreme – nije tako lako.“

„Nije, izvinite“, brzo rekoh, zamišljajući redove, oskudicu. „Mislio sam samo da nije bilo bombi. Bili ste ovde?“

„Uglavnom.“

„Prava Venecijanka.“

„Ne i za Veneciju. Moja porodica potiče iz Rima. Moj deda je došao ovamo.“

„Vaš deda? U Americi bi to značilo da pripadate osnivačkoj porodici.“

„Osnivačkoj?“

„Staroj.“

„Ah. Ne, ali u Rimu smo bili stara porodica. Još od carstva.“

„Kojeg carstva?“

Oklevala je ne znajući na šta mislim. „Rimskog.“

„Šta, onog s dvokolicama?“

Osmehnula se. „Da.“

„Klaudija. Rimsko ime“, rekoh, posmatrajući kako otpija gutljaj pića, sada opuštenija, čak su i oštri reveri njenog sakoa sada delovali nekako mekše. „Otkuda poznajete Bertija?“

„Ne poznajem ga. Pozvao je sve iz Akademije. Radim tamo. Njegov prijatelj ima rođaku koja poznaje...“

„Čuo sam. Ni tada mi nije bilo jasno. Još nisam bio – u Akademiji. Možda biste mogli da me odvedete u obilazak. Sad kad smo probili led.“

„Eto, to je to“, brzo reče, ignorišući moje pitanje. „Tu mi možete pomoći. Šta znači to, *probili led*? Znam da znači 'družiti se', ali otkud takvo značenje? Kao da se probije led na jezeru? Ja to ne razumem.“

„Nikad o tom nisam razmišljao“, odgovorih. „Pretpostavljam da se tako probija ona ukočenost među ljudima koji se ne poznaju.“

„Ali ne 'otopiti led' – znate, gde ima prijateljstva sve je toplije. Kaže se 'probiti'.“ Spustila je pogled na čašu, iskreno zbunjena.

„U redu, neka bude otopljen. I sad kad je tako, hoćete li me odvesti u obilazak Akademije?“

„Za to vam treba vodič. Ja zapravo nisam stručnjak za slike.“

„Mene ne zanimaju slike.“

„Oh“, reče neočekivano usplahirena. Skrenula je pogled. „Jeste li dugo u Veneciji?“ Tipično pitanje za zabave.

„Moja majka ovde živi – barem zasad. Ona je jedna od onih tamo površnih ljudi.“

„Nisam mislila...“

„Ne, ne, ona jeste površna. To je deo njenog šarma. Svima se to kod nje dopada.“

„I vama?“

„Svakako.“

„Sin koji voli majku. Vrlo italijanski.“

„Vidite kako sam čestit. Dakle, šta kažete? Neka pauza za ručak? Pomoći ću vam oko engleskog.“

Pogledala je pravo u mene. „Zašto?“

Stajao sam na trenutak ne znajući kako da odgovorim. „Zašto?“ Napokon rekoh: „Ne znam. U Veneciji sam. Trebalo bi da upoznam neke Venecijance.“

„Oni su Venecijanci“, odgovorila je pokazavši rukom na ostale.

„Niko od njih nije tražio da se sa mnom upozna.“

Nasmešila se. „Ne pridajite tome prevelik značaj. To je bilo iz učtivosti. A vi sada želite da izađete sa mnom?“, reče isprobavajući frazu „izaći s nekim“. „Vi o meni ništa ne znate.“

„Znam da vam je porodica veoma stara. Dakle, to je u redu. I vi ste prva osoba s kojom sam uživao u razgovoru otkako sam stigao.“

„Ali vi ste taj koji govori.“

Osmehnuo sam se. „Okej. Sad vi pričajte.“

„Ne, moram da idem.“

„I ostavite me s njima?“ Okrenuli smo se. „Pogledajte, sad su i sveštenici tu.“ Berti se pozdravljao sa sveštenikom u lepršavoj crvenoj mantiji, koji je ruku pružao kao da je kralj, jedva pomerajući glavu, kao da stoji ispred nekakvog nevidljivog trona. „Ko je to? Znate li?“

„Ne.“

„Mislio sam da ovde svako svakog poznaje. Mora da je monsinjor ili kardinal. Neki od njih. Voleo bih da umem da ih razlikujem. Vi ste iz Rima – umete li da ih razlikujete po bojama?“

„Ne znam. Ja sam Jevrejka“, tiho je rekla.

„O“, rekoh, okrećući se ka njoj.

„Je li to problem?“

„Zašto bi to bio problem?“

„Jevreji nisu veoma popularni. Nisu, mislim, ni u Americi.“

„Dakle, ne znate“, rekoh, ignorišući njene reči, „je li on monsinjor.“

„Ne. Zar vi ne znate? Niste li vi hrišćanin?“

„Ja nisam ništa. U svakom slučaju nisam katolik.“

„Ali niste ni Jevrejin.“

„Jesam jednim delom. Moj deda.“

„Miler?“

„Maler. Promenjeno je. Moj otac je bio *mischling*.“*

„Jedan deda.“

„U Nemačkoj je to bilo dovoljno.“

Pogledala me je a zatim ispružila ruku. „Hvala vam za engleski. Moram da idem. Već je mrak. Vidite li sinjor Hauarda?“ Pogledom ga je potražila po prostoriji.

„Otišao je po piće za 'Crkvu'. Hajdemo, niko neće ni primetiti da nas nema.“

„Odlazite?“

„Vodim vas kući.“

„Ne, daleko je.“

„Ništa nije daleko u Veneciji.“

Nasmejala se. „Koliko je dobro poznajete?“

Moja majka nas je presrela na izlazu, sa čašom u ruci.

„Dušo, ti ne ideš. Dani će stići svakog... Biće mu žao što te nije video.“

„Ne previše.“

„Naravno da hoće. Ne budi smešan. Vojnički život izvesno nije mnogo doprineo tvojim lepim manirima.“

„Prenesi mu moje pozdrave“, rekao sam, ovlaš je poljubivši u obraz. „Žurim. Ovo je gospođica – izvinite, ne znam vaše prezime.“

„Grasini. Klaudija Grasini“, rekla je, glavom klimnuvši mojoj majci.

„Baš lepo“, rekla je majka rukujući se. „Naći nekog *novog* na jednoj Bertijevoj zabavi. Verovatno misliš da smo voštane figure.“

„Moramo da požurimo“, rekoš.

„Možda biste voleli da nam se pridružite...“, zausti majka, pažljivo zagledajući Klaudiju, procenjujući.

* Nem.: doslovno „mešanac“; nemački termin koji je u Trećem rajhu korišten za osobe čije je poreklo delimično jevrejsko. (Prim. prev.)

„Drugi put“, odgovori Klaudija.

„Naravno“, reče majka, odgovarajući kako se očekuje. „Jesi li se pozdravio s Bertijem?“, upita me.

„Isповeđa se.“

Zakikotala se. „Oh, Berti i njegovi sveštenici. Ipak, moraš priznati da je najbolje odeven od svih prisutnih. Kako su se snalazili, šta misliš? Za vreme rata, mislim, jesu li imali kupone?“

U tom trenutku smo već izašli i silazili niz stepenište u hodnik.

„Šta ono bi?“, rekoš Klaudiji. „Onaj pogled između vas dve?“

„Ona je majka. Želi da vidi valjam li. Znao, kao na pijaci. Opi-paš vočku.“

Nasmejao sam se. „I kako ste prošli?“

„Još ne zna. Udovica je?“

„Već godinama.“

„Šta je radio, vaš otac?“

„Uglavnom se provodio. A zatim se razboleo.“

„Provodio?“

„U to vreme je svet bio drugačiji. Tada su ljudi to radili – provodili se.“

„Ovi ljudi“, rekla je, podižući glavu prema stepeništu, a zatim se okrenuvši ka služavki koja joj je pridržavala kaput. „Ne morate ovo da radite. Daleko je. Možemo se videti u Akademiji ako zaista želite.“

„Ne, hoću da vidim gde jedna prava Venecijanka živi.“

„Siromašna, hoćete da kažete.“

„Jeste li?“

„Da, naravno. Ko sada ovako živi?“, reče, pogledavši uz stepenište prema prvom spratu. „Jedino stranci.“

Na vaporeto stanici nije bilo nikog sem nas, skupljenih u uglu ne bismo li se zaštitili od hladnoće. Pala je magla, sasvim zaklonivši suprotnu stranu kanala, gusta toliko da biste pomislili kako je možete uzeti na pregršt.

„I, šta ovde radite?“, rekla je, pogrbivši ramena, s rukama u džepovima.

„Šetam se. Razgledam grad. Šta svi rade u Veneciji? Upoznajem ljude.“

„Kod sinjor Hauarda?“

„Ne odobravate?“

„Ne, ne. Nije na meni...“ Zastala je i okrenula se trupkajući nogama da se zagreje. „Sinjor Hauard mi je pomogao, u Akademiji.“

„Berti to voli da radi. Da pomaže ljudima. Ali vama se i dalje ne dopadaju njegovi prijatelji.“

Pogledala me je s poluosmehom. „A vama?“

„Više ne. Ne znam zašto. Hoću da kažem, neke poznajem godinama. Jednostavno, sada sve izgleda drugačije.“

„Vama. Ne i njima.“

„Ne, njima ne. To je isto društvo.“

„Nekad sam ih gledala kroz prozore, s kanala – sve te zabave.“

„A sada ste unutra.“

„Mislite? Ha, *brava*. Međunarodno društvo. Ali sada kao da je – sve je drugačije. Nije mi stalo.“

„Bilo kako bilo, drago mi je što se došli na ovu zabavu.“

„Pa, zbog sinjor Hauarda. Bilo je teško naći posao kad sam se vratila iz Fosolija.“

„Odakle?“

„Iz logora. Blizu Modene. Gde su zatvarali Jevreje.“

„Ovde je bilo logora?“

„Mislite da ih je bilo samo u Nemačkoj? Da, ovde. U lepoj Italiji. Tada nije bila tako lepa.“

„Kada je to bilo?“

„Četrdeset četvrte. Prva hapšenja su bila četrdeset treće. Krajem godine. Ali ja sam otišla kasnije. Bio je to privremeni logor. Odatle su ljude slali dalje.“

„U Poljsku?“

Klimnula je potvrdno. „Dakle, to znate. Ovde niko to ne zna. Niko ovde o tome ne priča.“

„Vi?“, rekoh, i protiv svoje volje pogledavši joj u ruku kao da kroz rukav mogu da vidim istetovirane brojeve.

„Ne, ja sam ostala u Fosoliju.“

„Znači, imali ste sreće“, rekoh misleći na pretovarene taljige.

„Da, sreće“, reče, okrećući se ka jakoj svetlosti što nam je prilazila s vode. „Konačno. Baš je hladno.“

Brodić, napokon vidljiv u magli, tresnu o dok.

U kabini smo našli mesta u zadnjem delu, prozori su se zamaglili od pare, pa se činilo kao da je i magla ušla s nama. Bilo je još nekoliko putnika, umornih ljudi koji su išli kući s kesama iz prodavnica, tinejdžera koji su pušili. Pri neprijatnom kabinskom svetlu sve je opet izgledalo javno, jednostavna bliskost napolju kao da je bila deo mraka. Brodić je sporo išao prateći svetlost fara što se rasprostirala u obliku kupe, motori su brektali pri smanjenoj brzini, preglasno za tihi razgovor. Ali u iznenadnoj toploti više nismo bili pogrbljeni. Kad je Klaudija sela i prekrstila noge, kaput joj je skliznuo s jedne i razotkrio neočekivani blesak beline.

„Živate li sa svojom porodicom?“, upitah, sklanjajući pogled s njene noge.

„Ne, mrtvi su. Moja majka je umrla pre mnogo godina. Otac tek prošle godine.“

„O“, rekoh, a zatim više ništa nije preostalo da se kaže, barem ništa što bi bilo vredno govoriti nadglasavajući se s motorom, privlačeći pažnju. Umesto toga, sedeli smo ćutke, odjednom u nelagodi, ljuljali se s brodićem, čije je njihanje guralo naša tela u istom smeru pa su se jedva doticala, a zatim povlačilo unazad, poput talasa. Bila je to neka vrsta plesa, dozvole za dodir na javnom mestu, svesni jedno drugog, tople kože pod kaputima.

Ostali putnici su sedeli klimajući glavama u sopstvenom ritmu, dižući pogled začuđeno kad bi se iznenada pojavila svetla stanice, pa bi skupljali svoje zavežljaje, nesigurni na nogama dok se konopci ne bi vezali. Nakon San Marka brodić se počeo prazniti dok u kabini nije preostao niko izuzev jednog starog para koji je, činilo se, spavao. Napolju je i dalje sve visilo u magli, svetiljke na Rivi nalik tačkicama svetlosti.

„Gde izlazimo?“, upitah je, nagnjući joj se nad uvo ne bi li me čula, pa sam sada osećao onaj njen miris vune i kože, i blagi dah nekakvog parfema kojim mora da se namirisala za Bertijevu zabavu.

„Uskoro. Rekla sam vam da je daleko.“

„Lido?“, upitah, izgovor da ostanem blizu njenog lica.

Osmehnula se i okrenula ka meni. „Ne toliko daleko. Još dve stanice“, reče. Zatim ju je ućutkala sirena za maglu što se začula nama zdesna, sa nekog nevidljivog broda.

Izašli smo kod Gradskih vrtova ostavljajući stari par koji je otplutao dalje u Lagunu. Nakon mračnog dela uz ivicu parka, kale su uobičajeno krivudale kroz male opustele trgove, na svakom uglu osvetljene po jednom sijalicom sa štitnikom. Bio je ovo sam kraj Venecije, zapušten i zabit, bez ijednog šuma izuzev bata Klaudijinih potpetica i zvuka nekolicine radio-aparata iza prozora sa zatvorenim kopcima. Magla je bila ređa nego na vodi, pa smo čak i uz malobrojne svetiljke mogli da vidimo fasade zgrada i da sa poneke malter otpada u velikim komadima. Ponegde je visilo rublje, obešeno da se suši na vlažnom vazduhu, kao da je neko jednostavno zaboravio da ga unese.

„Vidite, nije baš hotel *Danijeli*“, rekla je dok smo išli uz kanal u izmaglici. „Ali ipak ima pogled na vodu. Ovo je San Izepo. Eno, tamo stanujem.“ Pokazala je na jednu od kuća s koje je otpadao malter. „Umete li da se vratite?“

„Jeste li ovde i pre živeli?“

„Nisam. U Kanaređu. Geto. To je venecijanska reč, znate li? Svi smo tamo živeli pa nas je bilo lako pronaći. A posle, kad sam se vratila iz Fosolija, mislila sam, ne, bilo gde samo ne tamo. Pa sam našla ovo – drugi deo grada. Daleko je ali mi se ovde dopada. Makar više ne mogu da to čujem, u svojoj glavi.“

„Šta da ne čujete?“, upitah, pomno je posmatrajući. Zastali smo kod mosta pre njene zgrade.

„Ništa. Tako se kaže. Kad vidim ulice tamo, u getu, to me podseća. Na sirene. Ovde je drugačije, *izgleda* drugačije, pa ni uspomene nisu takve.“

„Kakve sirene?“

„Za vazdušne napade.“

„Mislio sam da Venecija nije bombardovana.“

„Nije, vežbe.“ Pogledala je u stranu pa opet u mene. „Želite da znate? Kako je izgledalo? Koristili su sirene za vazdušne napade kako niko ne bi čuo. Kad nas hapse. Kasno noću, sve ono vrištanje

i lupanje na vrata, svako bi čuo. U *Casa di Riposo* – kako vi kažete, dom za stare – svi pacijenti, mnogo buke. Pa su koristili sirene da bi zataškali buku. Da niko ne bi čuo.“

„Žao mi je“, rekoh tiho, postidjen što sam išta rekao.

„Odveli su sve pacijente. Čak i one toliko bolesne da nisu mogli da hodaju.“ Okrenula se. „Dobro. Dosta s tim. Imate li cigaretu?“

Pripalio sam joj cigaretu proučavajući joj lice pri svetlosti šibice. Naslonila se na zid mosta.

„Sad znate sve o meni. Gde živim, gde radim. Sad čak i moje uspomene. Ne odlazim *Kod Harija*. Ovde živim. Ne u Veneciji sinjor Hauarda. A ni u vašoj.“

„Ne. Jesu li vas odveli te noći?“

„Kasnije. U jesen.“

„I šta je onda bilo?“

„U Fosoliju? I to želite da znate? Sve?“ Oklevala je a onda me pogledala pravo u oči. „Da, u redu. Gledajte kako lako to kažem. Nikom nisam ispričala. A sada nekom strancu s bogataške zabave, i...“ Ponovo se prekinula. „Zašto sam ja imala sreće? Jedan od muškaraca koji su upravljali logorom me je silovao. On to, dakako, nije nazivao silovanjem. Jedino sam ja tako mislila. Svaki put. Eto. Ima li još nešto što želite da saznate?“

Ništa nisam rekao. Povukla je dim, posmatrajući me, kao da očekuje da odem.

„Nema?“

„Ima. Zašto ste želeli da upoznate mene?“

Kratko se nasmešila. „I to? U redu. Ne znam. Možda mi se dopalo kako izgledate.“

Uzvratio sam joj osmeh, iznenađen. „To mi niko nikad nije rekao. Jeste li uvek tako...“ Zastao sam ne nalazeći pravu reč.

„Više volite staru Veneciju? Maske? Poruke? Nekad sam to želela. Kako je lepo gledati preko ruba lepeze u pozorištu *La Feniče*. Romantično. Ali sada je, kako vi kažete – sve drugačije. Vratila sam se i sve je drugačije. I sada sam ovakva.“

„Moja majka se vratila zato što misli da je sve isto.“

Bacila je cigaretu i gzazila je. „Laku noć“, reče. Zatim me pogleda proučavajući mi lice. „Hoćemo li biti ljubavnici, šta mislite?“

Pogledao sam je u oči. „Da.“

„Mislite da hoćemo.“

„Zar vi ne mislite?“ Podigao sam ruku ali ju je ona zaustavila svojom, puštajući da nam se prsti dodirnu.

„Još ne znam. Možda. Ali ne na prvom sastanku. To ne mogu da uradim.“

Primaknuo sam se i spustio lice ka njenom. Bojažljiv poljubac, na usne, nagoveštaj slane vode; zatim još jedan, ovog puta duži, sa blago otvorenim ustima; zatim još, nismo žurili dok se nismo počeli milovati, otvoreni i uzbuđeni, a onda se odmakla lako uzdahnuvši.

„Mogu li da uđem?“

„Ne, prebrzo je. Idite kući, razmislite ko sam. A onda, ako i dalje budeš želeo – videćemo se.“

„Preko ruba lepeza u pozorištu *La Fenice*.“

Osmehnula se. „Tako je. Preko ruba lepeza. Zna li kako da se vratite?“

„Idem ka vodi.“

Sačekao sam dok nije stavila ključ u bravu.

„Kada ćete znati?“

Napravila je grimasu. „Kad vas budem bolje poznavala.“ Mahnula je rukom kao da me tera. „Samo idite uz kanal – naići ćete na Vrtove.“

U povratku sam na čamcu stajao uz ogradu na palubi. Dok smo uranjali u maglu i izlazili iz nje, približavali se svetlima, a zatim se opet udaljavali, Venecija mi nikada nije više ličila na san, na nešto što zapravo ne postoji. Ali nekad su tu bile sirene i psi. Razmisli ko sam. Ne još jedan dosije na mom radnom stolu u Frankfurtu. Još neugodnije od toga, ovde, ukus malo soli. Kod kuće sam zurio kroz prozor iz mračne sobe; prvi put posle više nedelja nisam zaspao.

Prošli su sati dok sobu nije ispunila svetlost što se odbijala s vode, pa u talasima igrala po zidovima. Otvorio sam prozor i slušao kako voda u kanalu zapljuskuje kuću. Prekasno za mesečarenje, ali prerano za otvorene radnje i sve ostalo. Obukao sam se i uputio

ka Akademiji, no proći će sati pre no što se visoka vrata otvore. Mogao sam otići do Carine, na svoje uobičajeno jutarnje mesto, ali sve je to sada izgledalo kao da se dešavalo pre mnogo nedelja, negde drugde. Kako iko može samo da sedi i gleda? Krenuo sam uz široke drvene stepenice na mostu. Na Trg svetog Stefana. Kafa i novine. Ali to je bilo dokoličarenje. Ko je u stanju da sedi? Suština je bila nastaviti s hodaњem, sad kad sam imao kuda da idem.

Sunce me je pratilo celim putem kroz San Marko i uz Rivu, odskakivalo je s belog mermera i opet s vode. Išao sam brže. Čak je i vazduh, posle nedelja i nedelja izmaglice i vlage, bio oštar i suv kao da se i njemu razbistrila glava, kao da je i on odlučio šta da radi. A onda, nalik iznenadnoj promeni raspoloženja, sve se završilo. Na nebu su se opet skupljali oblaci, koje je sa zapada naneo vetar, i dok sam stigao do zabavnog parka na drugom kraju Rive, zatvorene prikolice i dečje vrteške bile su sive i sumorne kakve su bile čitave zime. Od cigle napravljene kule brodogradilišta Arsenale, što su nekoliko minuta ranije plamtele kao peći, smračile su se.

Prešao sam poslednji most pre vaporeto stanice iznenada se osećajući budalasto, poranivši nekoliko sati, ideja da uopšte dođem ovamo izgledala je poput nečeg iz stihova, luckasta na sivom svetlu. Razumno bi bilo vratiti se sledećim brodićem i otići u Akademiju u vreme ručka. Umesto toga sam čekao, pušio na klupi blizu plutajućeg doka, ne želeći da protraćim jutro. Kada zaposleni dolaze u Akademiju? Neki ljudi pootvaraše kišobrane. Osetih kako mi sitna kiša rominja po licu i sklonih se u vaporeto stanicu. Toliko o velikom gestu, suncu i raširenim rukama. Sada sam se pogrbio, digavši mokri okovratnik.

Nije bilo važno. Izašla je na kej i bilo je upravo onako kako sam zamišljao da će biti – isti odlučan hod, podigla je pogled ispod kišobrana, ukopala se u mestu, a iznenađeno lice, nezaštićeno, sasvim nepomično, dok se nešto unutra nije preokrenulo, opustilo se i protiv svoje volje osmehnulo. Nosila je isti vuneni kaput i kostim sa špicastim reverima – je li joj to jedini? – i na trenutak sam video kako će ga skinuti, samo sako, ništa drugo, pustiti da joj sklizne niz ruke dok me gleda pravo u oči i svlači ga za mene. Sada je požurila u zaklon, sklopila kišobran, razrogačenih čiju, još u neverici.

„Jesi li ovde proveo celu noć?“, upitala me je, nasmejavši se blago.

Odmahnuh glavom. „Rano ustajem.“

„Ali šta radiš ovde?“

„Želeo sam da me bolje upoznaš.“

Lice joj se razneži. „U ovo doba?“

„Mislio sam da je bolje da odmah počnemo. Ne znam koliko želiš da saznaš.“

Ništa nije rekla, proučavala mi je lice, zadovoljna.

„Volim rižoto. Sve vrste ribe.“

Nasmejala se. „Misliš li da ću ti ja kuvati?“

„Okej. Izaći ćemo u restoran.“

„Bogati Amerikanac.“

„Živim u Dorsoduru. Soba mi gleda na crkvu Spasitelja.“

„Ja ne idem u tvoju sobu. U kuću tvoje majke.“

„Onda ćemo naći nešto drugo.“

„Ne idem ja nikud, osim na posao.“

„Zato sam ovde. Možemo usput da razgovaramo.“

„Doći ovamo, u ovo doba. Mora da si lud.“

„Mora da jesam. Kad imaš pauzu za ručak?“

„Jesi li siguran u ovo?“

„Jesam.“

Skrenula je pogled. „Evo, stiže brod.“

Pružih ruku i podigoh joj bradu. „Reći ću ti sve što želiš da znaš.“

S nama je ušlo još svega nekoliko ljudi, ali je brod već bio prepun putnika s Lida, koji su čitali novine ili zurili kroz prozore. Sklonili smo se od kiše ali smo se zaglavili blizu brodskih stepenica, stisnuti jedno uz drugo.

„Baš kao u autobusu“, rekao sam, ali, naravno, nije bilo tako, plutanje na talasima čak je i odlazak na posao pretvaralo u izlet. More je svemu u Veneciji davalo ton zabave. Hitna pomoć je stizala čamcima a ne ambulantskim kolima. Vatrogasni čamci, teretne barže i taksi – svi isti a ipak različiti, uzbibani na vodi, delujući nekako poluizmišljeno. „Trebalo bi da imamo gondolu, kao u stara vremena.“

„Ne, one me plaše. Vrlo su nesigurne. Ne umem da plivam.“

„U Veneciji?“

„Niko u Veneciji ne pliva. Gde, u kanalima?“ Napravila je grimasu. „To nije tako neobično. Čak ni gondolijeri.“ Gradski ljudi, prikovani za pločnike. „U svakom slučaju, nikad nisam naučila. Pa ne idem na čamce. Jedino na ove“, rekla je, mahnuvši rukom ka gužvi.

„Ja ću te voditi. Razumem se u čamce – to je još nešto o meni. Bićeš bezbedna.“

„O, imaš li gondolu?“

„Zapravo, imam. Gondolu smo dobili uz kuću. Ali ne i gondolijera, pa je podignuta na stubove. Ali imamo čamac. Mogli bismo njime. Uzećemo pojaseve za spasavanje. Otići na piknik.“

„Po ovom vremenu.“

„Pa, kad bude lepše.“

„A ti ćeš biti ovde kad bude lepše.“ Okrenula se ka meni. „Ne moraš ovo da radiš.“

„Šta?“

„Da se ovako ponašaš. Da me vodiš na čamac. Da me ikud vodiš. Piknik. Kao u filmovima. Romantično. Više nije tako.“

„Nije?“

„Za mene nije.“

„O čemu onda želiš da pričam?“

„O čemu razmišljaš. Ne o ovome – šta je ovo?“

„Flertovanje?“

„Gluma. To nije ozbiljno.“

„Nije. Treba da bude zabavno.“

Skrenula je pogled, a zatim se izmakla kako bi propustila nekoliko putnika bliže ogradi. Pristajali smo uz crkvu Salute. Odmakla se podalje, ne želeći da razgovara dok je neko u blizini, pretvarajući se da gleda crkvu. Čak i po sitnoj kiši barokne obline bile su bleštavo bele, nalik puslicama. Kad je brodić ponovo zaplovio, okrenula se i videla da je posmatram.

„Šta je sad? Još neki piknik?“

„Ne.“

„Pa šta onda?“

„Šta zaista mislim?“

Klimnula je glavom.

„Kako bi izgledalo. Da se svučješ. Kako bi izgledala.“

Na trenutak ništa nije rekla, u očima joj se videlo da joj je neprijatno, više nije gledala pravo u mene.

„Izvini. Rekla si bez glume. O tome sam razmišljao – kako bi to izgledalo.“

Blago je klimnula glavom. „U redu“, reče i okrenu se ka ogradi.

A šta je to značilo? Moglo je značiti bilo šta. Ali okrenula mi je leđa, kao da je stavila prst na usta da me učutka, pa ništa ne rekoh. Vozili smo se tako, oboje zagledani u palate. Nakon što smo pristali kod Akademije, uzeo sam je za ruku i popeli smo se uz brodske stepenice. Na otvorenom trgu ispred starog samostana, stajali smo gologlavi, okruženi kišobranima.

„Kada izlaziš na ručak?“

„U jedan. Idi i razgledaj slike.“

„Celo prepodne.“

Nasmešila se. „Neki ljudi to danima rade. A sada je najbolji trenutak – tamo nikog nema. Možeš da stojiš ispred *Doma Levija** koliko god želiš.“

„Jevrejska slika?“

„Ne, *Poslednja večera*. Ali Veroneze je na njoj naslikao pijanca i patuljke a papa je rekao da je – kako se kaže? bezbožnička? – pa je Veroneze slici promenio naziv.“

„Italijansko prilagođavanje.“

„Licemerje. Pa, imali smo dobre učitelje.“ Pogleda me, ozbiljna. „Sa nama neće tako biti, zar ne? Bez pretvaranja. Samo onako kako jeste.“

Klimnuo sam potvrdno. „Dakle, odlučila si.“

„Jutros, kad sam te ugledala.“

Nagnuo sam se ka njoj. „Nemoj da ideš na posao.“

„Ne, u jedan sat“, rekla je, a zatim mi ruku stavila na grudi.

„Iznajmi sobu.“

* U pitanju je slika *Gozba u domu Levija* Paola Veronezea (1528–1588). (Prim. prev.)

Osetio sam grč, kao mlaz krvi.

„Moja kuća je...“

„Ne. Negde gde nas niko ne zna. Ne ovde. Blizu stanice. Jedno od tih mesta. Možeš to da priuštiš“, rekla je uz blag osmeh. „Ti si bogati Amerikanac.“

Sagnuo sam se da je poljubim, ali me zaustavi, gurajući me od sebe, nestašnog pogleda. „Kasnije“, reče. „Možeš da razmišljaš kako će izgledati.“

Ljubavnici smo postali tog popodneva u jednom od onih hotela blizu ulice Lista di Spanja gde odsedaju studenti s rančevima i trgovački putnici iz Padove. Vožnja vaporetom činila se beskrajnom, kišobrani su se cedili, pogledi zabrinuti, nema razgovora, nekoliko ulica pešice još i gore, kišobrani su prisiljavali sve prolaznike da idu jedan za drugim u uzanim kalama. U sobi, posle mrzovoljnog recepcionera, odjednom smo bili stidljivi, kao studenti koji obično tu odsedaju, a zatim je skinula sako pustivši ga da sklizne kako sam i zamišljao, okačila ga u orman i okrenula se ka meni, i shvatio sam da treba da joj otkopčam bluzu, pa sam počeo da petljam oko dugmića, osećajući toplinu ispod bluže, dok najзад nije moju ruku prekrila svojom vodeći je od dugmeta do dugmeta te smo to učinili zajedno.

Mnogo je prošlo otkako sam poslednji put vodio ljubav, naročito s nekim koga želim, pa sam imao čudan osećaj kao da mi je to prvi put – s oklevanjem a zatim žurno, želeći da to uradim valjano ali prebrzo da bih pronašao ritam. Okačili smo odeću, s umešnošću koja se pretvorila u šalu, pa u ritual, a kad smo bili nagi, lagano sam počeo da je milujem, želeći da joj dodirnem svaki delić, ali kad sam posegnuo dole, već je bila vlažna i nakon toga smo pali na krevet, oboje u žurbi. Bez kostima je bila obla, mekoputa, ali i dalje neposrednih pokreta, kakvi sam i znao da će biti, nikad sramežljivi, posežući da me uvuče u sebe. Samo onako kako jeste. Koža uz kožu, bez postepenosti, prvi seks, s toliko žudnje, jezici i znoj i žurba koju ne možeš zaustaviti, prebrzo je sve bilo gotovo.

Ležali smo jedan minut, napokon se ne pomerajući, i dalje zajedno, zadihani. Zatim je podigla ruku i sklonila mi kosu s čela.

„Ne moram da se vratim“, reče.

„Ne?“, upitah, ponovo osećajući erekciju.

„Imamo dovoljno vremena.“

„Izvini, ja...“

„Ne, ne. I ja. Sad možemo da počnemo.“

Ovog puta je bilo sporije, gotovo lenjo, pa sam osećao kako me je obujmila, bez poniranja i izranjanja, sve sklisko, lagano da se oseti vlažnost, sakrivena koža, njen tajni deo.

Posle smo ležali isprepletenih tela, iscrpljeni ali ne želeći da prestanemo, dodirivali se.

„Šta si im rekla, u Akademiji?“

„Da mi nije dobro. Zimi su u Veneciji svi bolesni. Bože moj, slušaj ovo. Nije ni čudo.“

Kiša je jače padala, sad u pravom pljusk, bučno dobujući o prozor.

„Ali zato je ovde lepo“, rekoh, jeftina hotelska soba iznenada postade utočište.

„Jeste. I ledeno“, reče umotavajući se u čaršav.

„Ne, pusti me da te gledam. Ja ću te grejati.“

Primakla se, govorila mi u rame.

„Ovo mi je prvi put otkako sam se vratila. Zaboraviš kako si miran, posle.“

Savršena sreća seksa, troma i potpuna, nešto što misliš da se događa samo tebi.

„Počastvovan sam“, našalih se. „Zašto ja?“

„Rekla sam ti, dopalo mi se kako izgledaš.“

„Tako je. Moj izgled.“

Izdigla se oslonivši se na lakat. „A ti. Dopada li se tebi moj izgled?“

Odmahnuo sam glavom. „Tvoja pamet.“

Pogledala me je, zbunjena, dok se nisam nasmešio. „To je američka šala. Ne brini. Sve mi se dopada. Ovo. I ovo.“

Pokušavala je da se izmigolji ali je nisam puštao. „Jesi li imao devojk u Nemačkoj?“

„Nisam.“

„Zašto nisi?“

„Bilo mi ih je žao. Ne možeš s nekim koga ti je žao.“

„Žao ti je Nemaca?“

„Bili su gladni. Živeli su u podrumima. Pa su bili spremni da urade bilo šta – čak i da te navedu da pomisliš kako im se dopadaš. Kako bi se ti osećala?“

„Mene to ne pitaj. Ja prema Nemcima ne mogu da osećam sažaljenje.“

„Bilo kako bilo, nisam imao nikog“, rekao sam udaljavajući se od te teme. „Možda sam čekao.“ Sklonio sam joj pramen kose za uvo.

„Ha. Opet romantika.“ Prelazila mi je prstima preko grudi, dokono ispitivanje. „Nemaš belega. Jesi li ranjavan?“

„Ne. Bavio sam se administracijom. Nije toliko opasno.“

„Dakle, nikad nisi nikog ubio? Nijednog Nemca?“

„Ne. A ti?“

„Koga bih ja ubila?“

„Ne znam. Možda onog čoveka u logoru.“

Zaustavila je prste i uspravila se, okrenuta prema prozoru.

„On me je održavao u životu. Bila sam mu zahvalna. Zamisli, biti nekom zahvalan za takvo nešto. Zamisli kakvi su drugi bili.“

„Šta se s njim dogodilo?“

„Ubijen je. Posle odlaska Nemaca. Možda su ga partizani ubili. Tako je bilo, tih prvih nedelja.“ Okrenula se ka meni. „Ne ljutiš se zbog njega?“

„Ne. Zašto bih se ljutio?“

„Neki muškarci...“ Zastala je. „Videla sam mu telo. Leš. Ništa nisam osećala. Posle svega toga, ništa. Možda se navikneš na to, na sve ono ubijanje. Tu je problem. Misliš da želiš da ih sve pobiješ. Gde ćeš se zaustaviti? Stražar koji je gurao decu u voz? Da, njega. Zašto ne i one što su posmatrali? Zašto ne sve? I onda si kao oni.“

„Ti nisi kao oni.“

Pogledala me. „Svi su kao oni.“

„Ne, mi nismo“, rekao sam, stavio joj ruku na rame i povukao je u krevet, pa se nagnuo nad nju. „Uostalom, gotovo je.“

„Da.“ Dodirnula mi je vrat. „Želela sam da znam. Da li će uvek biti – onako kako je bilo s njim.“

„I je li?“

Odmahnula je glavom.

„Dobro. Hajde da proverimo.“

Popodne je tako proticalo, milovali smo jedno drugo, a zatim bismo, ponovo uzbuđeni, ščepali tela u nekakvom besu, pa zadremali, opijeni seksom, i u polusnu slušali kišu. I kad se završilo, nastavili smo da se nežno dodirujemo, ne želeći da uzbudimo jedno drugo ali i ne mogavši da se odvojimo. U jednom trenutku, kad je kiša stala, obukao sam se i otrčao po flašu vina, napola strahujući da će, kad se vratim, uzimati odeću iz ormara, da će raspoloženje nestati, ali i dalje je bila tu, s čaršavom navučenim tik iznad grudi.

„Zar si zaboravio da mi nije dobro? Čitav dan moram da provedem u krevetu“, rekla je dok sam sipao vino. „Sasvim si mokar.“

„Ne zadugo“, rekoh, skidajući pokislu odeću i vratih se u krevet, pa se kucnusmo. „Dakle, najzad piknik.“

„O, u ulici Lista di Spanja.“

„Treba da vidiš kolika je voda. Postaćemo ostrvo za nekoliko sati.“

Pogledala me je preko ruba čaše. „Lepo je, što si to rekao.“

Najzad smo zaspali, uspavani vinom i upornom kišom, leđima se utisnula u mene, a kad sam se probudio, iz kade je dopirao šum tekuće vode. Ispod vrata se naziralo svetlo. Ustao sam i pogledao kroz prozor. Nije bilo previše kasno, ali je već pao mrak, kao da je natopljeni grad jednostavno digao ruke i pogasio svetla.

„Ne znam ima li dovoljno tople vode za dvoje“, rekla je kad sam ušao u kupatilo. „Već se počela hladiti. Ne ljutiš se? Mislila sam da u tvojoj kući...“

„U redu je. Samo ću posmatrati“, rekoh, sedajući na ivicu kade. Prostorija je bila oskudno nameštena, prostirač samo tanki peškir bačen na hladni linoleum. Ono malo pare nestalo je s ravnog ogleдалa iznad umivaonika.

„Onda samo jedan pogled. Izlazim“, rekla je, podigla se i kao da pozira stavila ruku na kuk, vrcnula kao u nekoj burleski, a zatim prekrstila ruke preko grudi i zadrhtala. „Oh, što je hladno.“

„Evo“, rekoh umotavajući je u tanki peškir dok je izlazila. Držao sam je jedan minut, pustio da peškir upije vodu, a zatim je drugim istrljao. „Dođi u krevet. Toplo je.“

„Ne, kasno je.“

„Hajde da večeramo.“

„Ne, vreme je da idem kući. Moram da dođem u pristojno doba. Zbog suseda“, rekla je navlačeći gaćice i zakopčavajući grudnjak. „Da budem čestita.“

„Ali nisi“, rekoh, smešeći se.

Prišla mi je i stavila mi ruku u kosu. „Nekad sam bila.“

Uzeo sam svoje bokserice. „U redu. Otpratiću te.“

„Ne, ne večeras.“ Pogledala me. „Bolje je. Ostani ovde.“

„Šta da radim ovde?“

„Možeš da gledaš.“ Navukla je suknju, tajanstvenog lica, kao da zna da će ovo pokrivanje biti erotično, svaki jednostavan potez, čak i skidanje bluze sa vešalice, tajna koju delimo, njeno telo nešto što samo mi znamo, naše više nego ikad dok ga parče po parče sakriva od tuđih pogleda.

Prišla je krevetu i spustila pogled. „I ti si hteo da ideš na vaporeto?“ Nagnula se, uzela moj ukrućeni ud i poljubila me. „Ponekad, znaš, kad je ovako, želimo da mislimo da je to nešto drugo. Ali nije, to je ono što jeste, to je sve. Za mene je to dovoljno, ono što jeste. Shvataš?“ Pomilovala mi je penis a zatim sklonila ruku.

Klimnuo sam glavom.

„Hvala ti“, rekla je. „Za ovaj dan. Za sobu.“

„Sutra?“, upitah.

Pogleda me pa se osmehnu. „Ali negde bliže. Moraću da se vratim na posao. Ne ceo dan, kao danas.“

„Šta god želiš. *Gritti?*“*

„Ne, nešto jeftinije. S ovakvim čaršavima.“ Pokazala je na izguzvanu krevetninu. „Onda ne moramo da pazimo šta radimo.“

* *Gritti* – luksuzni hotel u Veneciji. (Prim. prev.)

Ustao sam da je ispratim, zgrabivši čaršav da se pokrijem, na šta se zakikotala.

„Vrlo smešno.“

„Pa, zapravo jeste. Kako to? Toliko ozbiljno a onda je smešno.“

Misliš li da je životinjama smešno?“

„Ne, ali one ni kući ne idu rano.“

Nasmejala se. „U jedan sat.“

Prišao sam prozoru i čekao da se pojavi, da gledam široka ramena njenog kaputa dok se kreće u nizu kišobrana, među ljudima koji žure s posla kući, od kojih se niko ne osvrće, niko ne zna da se nešto dogodilo.

DRUGO POGLAVLJE

Moja majka je baš te večeri, dok sam bio ošamućen, još pijan od seksa, rešila da lupi šakom o sto u vezi s večerom sa Đanijem.

„Misliće da ga izbegavaš. Čekala sam do poslednjeg trenutka. I gde si uopšte bio?“

„Razgledao umetnička dela.“

„Umetnička dela.“

„Ne izbegavam ga. Samo sam umoran.“

„Uvek si umoran.“ Ugrizla se za usnu. „Učini mi ovo, molim te, dušo? Ne želim da se opet izvinjavam. Na stranu sve, nepriстойno je.“

„Ovako ne mogu da idem“, rekoh, potapšavši svoj natopljeni sako. Sve izgužvano, poput čaršava. Prisetih se da možda i mirišem tako, na čitavo znojavo popodne. „Moram da se operem.“

Majka uzdahnu. „U redu. Naći ćemo se *Kod Harija*. Poslaću taksu čim me odveze i reći ću mu da čeka. Trajekt ti neće ni trebati. Ali, dušo, požuri, molim te?“

„U redu. Brzo-brzo. Šta želiš da obučem?“, upitah gledajući je, onako doteranu; nosila je čak i neke lepe komade nakita.

„Idemo u *Monako*, dakle, nešto pristojno. Znaš. *Ne* uniformu, molim te. To uopšte nije bilo smešno kod Mimi. Šta misliš, kako se osećaju?“